

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri ili sınırlarında yer alan ve bölge halkı tarafından “Türkiye’nin İsviçresi” olarak nitelendirilen Cennet Cehennem Vadisi, sadece görsel ve estetik özellikleriyle değil, aynı zamanda barındırdığı eşsiz doğal kaynaklar, endemik türler ve kadim kültürel hafızasıyla Türkiye’nin en nadide ekosistemlerinden biridir. Vadinin 3.400 metreyi aşan rakımında, kar sularının beslediği şelaleleri, zengin florası ve fauna çeşitliliği ile bütünleşen doğal döngüsü hem bilimsel hem toplumsal düzeyde korunması gereken bir "ortak yaşam alanı"dır.

Ancak son yıllarda bu yaşam alanı, göz ardı edilen çevresel sorumluluklar, denetimsizlik ve merkezi yönetimden yoksun bırakılmış bir çevre politikası nedeniyle ağır bir ekolojik tahribata uğramaktadır. Plansız turizm faaliyetleri, atık yönetiminde kurumsal yetersizlik, kamu hizmetlerinin sürdürülemezliği ve yerel halkın taleplerinin dışlanması, vadinin ekolojik bütünlüğünü tehdit eden başlıca unsurlar haline gelmiştir. Söz konusu çevresel bozulma, yalnızca doğaya karşı işlenmiş bir suç değil, aynı zamanda bölgede yaşayan yurttaşların sağlıklı çevrede yaşama hakkının da ihlalidir.

Vadide artan çevre kirliliği, doğal varlıkların ticari çıkar uğruna araçsallaştırılması ve vadinin bir “turistik meta”ya indirgenerek korunmasız bırakılması; çevresel adaletin sağlanamadığını, kamusal hizmetlerin halkçı, ekolojik ve yerel temelli bir bakışla sunulmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum aynı zamanda, merkezi idarenin doğaya, yerel kültüre ve bölge halkına yönelik duyarsız, dışlayıcı ve sömürüye açık yaklaşımının da çarpıcı bir örneğidir. Vadide yer alan “Benim babam burayı temizlerken çok yoruluyor, sen de burayı kirletme” şeklindeki çocuk el yazısı ile yazılmış levhaların dahi çöplerle kuşatılmış olması, halkın çevreye olan duyarlılığı ile kamu otoritelerinin vurdumduymazlığı arasındaki dramatik farkı simgesel düzeyde yansıtmaktadır.

DEM Parti olarak bizler; doğayı özne olarak tanıyan, onun üzerinde değil, onunla birlikte yaşayan bir ekolojik anlayıştan hareketle; bu tür ekosistemlerin korunmasının yalnızca çevresel değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve siyasal bir sorumluluk olduğuna inanıyoruz. Bizim için doğa; bir “kaynak” değil, hak sahibi bir varlıktır.

Cennet Cehennem Vadisi'nde yaşanan tahribat hem Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi hem Çevre Kanunu hem de Anayasa'nın 56. maddesi ile güvence altına alınan çevre haklarının açıkça ihlalidir. Vadinin korunması için bilimsel temelli, kent halkının bilgisine ve katılımına dayanan, çok dilli ve çoğulcu bir çevre politikasının gecikmeksizin hayata geçirilmesi zorunludur.

Aksi halde sadece bir doğal alanı değil, aynı zamanda bölgede yaşayan halkların kadim kültürlerini, geçimlik yaşam alanlarını ve ortak hafızasını da yitirmiş olacağız. Ekolojik yıkımın siyasi ve etik sorumluluğundan kaçmak, iklim krizi çağında en büyük ihmalkârlıklardan biri olacaktır.

Bu nedenle, Cennet Cehennem Vadisi'ne yönelik kapsayıcı, kalıcı, katılımcı ve ekolojik temelli bir çevre politikasının hayata geçirilmesi kaçınılmazdır. Yaşanan ekolojik tahribatın derinleşmemesi ve vadinin korunarak geleceğe taşınabilmesi için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın ivedilikle sorumluluk üstlenmesi ve gerekli tüm önlemleri devreye alması elzemdir.

Bu bağlamda;

1. Cennet Cehennem Vadisi'nin, sahip olduğu biyolojik çeşitlilik, su kaynakları, ekolojik döngü ve kültürel değerleri göz önüne alındığında; "Kesin Korunacak Hassas Alan", "Ekolojik Sit Alanı" ya da "Biyolojik Çeşitlilik Koruma Alanı" gibi özel koruma statüleriyle tescillenmesi için Bakanlığınızın başlattığı ya da planladığı somut bir süreç bulunmakta mıdır? Bu sürecin takvimi, bilimsel dayanakları ve yerel paydaş katılımı nasıl şekillenecektir?
2. Vadide biriken katı atıkların çevreye ve canlı yaşamına verdiği zarar göz önüne alındığında, acil bir çevresel rehabilitasyon ve temizlik planı oluşturulmuş mudur? Bu plan kapsamındaki adımlar nelerdir ve ne zaman uygulanacaktır? Temizlik ve iyileştirme çalışmaları sırasında yerel halkın katılımı nasıl sağlanacaktır?
3. Çöp ve katı atık sorununun kalıcı olarak çözümü için bölgenin ekolojik özelliklerine uygun, halkın katılımına açık ve kalıcı bir atık yönetimi altyapısı (geri dönüşüm noktaları, bilgilendirme panoları, doğal malzemeden atık kutuları vb.) kurulmasına dair Bakanlığınızın kısa ve orta vadeli projeleri nelerdir?
4. Vadideki kirliliğin ve ekolojik tahribatın nedenlerinin doğru tespiti ve uzun vadeli çözümü amacıyla; Bakanlığınız, Hakkâri Valiliği, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, ekoloji dernekleri, meslek odaları ve kanaat önderlerinin bir araya geleceği katılımcı bir izleme ve koordinasyon mekanizması kurulması planlanmakta mıdır?
5. Çevre Kanunu, Kabahatler Kanunu ve ilgili diğer mevzuatlar çerçevesinde, vadide çevreyi kirlüten kişi veya kurumlara karşı hangi idari, hukuki ve cezai işlemler uygulanmaktadır? Son 5 yıl içerisinde Cennet Cehennem Vadisi özelinde gerçekleştirilen çevre denetimlerinin sayısı, tespit edilen ihlaller ve uygulanan yaptırımlar nelerdir?

6. Vadiye ilişkin olarak ekoturizm faaliyetlerinin doğanın taşıma kapasitesi aşılmadan, bölge halkının rızası ve aktif katılımı esas alınarak planlanması amacıyla Bakanlığınızın yürüttüğü veya desteklediği projeler var mıdır? Bu projelerde sosyo-ekonomik kalkınma ile ekolojik koruma arasında nasıl bir denge kurulmaktadır?
7. Yerel halkın, özellikle de çocukların ve gençlerin ekolojik farkındalıklarının artırılması amacıyla, çok dilli (Türkçe-Kürtçe) çevre eğitimi programları, doğa temelli eğitim kampları, halka açık seminerler ve bilinçlendirme kampanyaları planlanmakta mıdır? Bu kampanyaların kapsamı, hedef kitlesi ve uygulanacağı takvim nedir?
8. Bakanlığınız tarafından hazırlanan ya da desteklenen güncel haritalarda ve çevresel etki analizlerinde, Cennet Cehennem Vadisi hangi çevresel risk kategorisinde yer almaktadır? Bu alanın ekolojik taşıma kapasitesine dair bir çalışma yürütülmüş müdür?